

Augsburg, 9. Oktober [1566]

An [Johannes Crato von Kraffttheim]

UB Breslau, Ms. 9820 (Rehdigeriana 246), Nr. 356 (fol. 469r-v).

S. P. D. Videtur Danubius, Clarissime vir, Domine et patrone colende, castigasse temeritatem meam, vel potius meam sententiam ipso facto comprobasse: indignum ratus libellum, qui in C[aesareae] M[aiestatis] conspectum, alienissimo praesertim tempore, veniret. Nam inter caetera et ipse ascripseram, malle me in profluentem abijci libellum, quām importunum hospitem in castris versari, inter clangores tubarum, et bombardarum tonitrua, in vmbra atque ocio et natum et educatum. Idem et Cons[uli] Hainzelio placebat. Sed mos gerendus fuit E. T. cuius ornandi mei studium mihi gratissimum esse, vtinam re ipsa potius quām verbis declarare possem. Ac alium libellum concinnandum curabo quamprimum, quando nugis hisce meis te delectari significas. A C[aesarea] M[aiestate] autem tantum abest, vt quicquam expetam aut expectem, vt bene mecum agi putem, si dedicationis impudentia nulla grauiore paena vindicata fuerit. Vtinam verò isthuc δέκα μυριάδας ἀγαθῶν ἀνδρῶν, καὶ διακοσίας καὶ χιλίας καμήλους χρήματ' ἀγούσας, καὶ τοσαῦτα πλοῖα σιταγωγὰ mittere possem: quibus confirmata C[aesarea] M[aiestas] non tam de propulsanda vi, quām de inferenda cogitaret. Nam nunc quidem praeclarè nobiscum agi putandum: si hostis immanissimus vltiore progressu arceatur. Est sanè difficillimum tandiu ociosum alere exercitum: si tamen ociosum dicere fas est, qui hostiles conatus infringit. Sed illud multò periculosius, ἐν μέρει μικρῷ μιᾶς ἡμέρας τὸν ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας καὶ τοῦ σώματος ἀναρρίψαι κίνδυνον. Imitari videtur C[aesarea] M[aiestas] Carolum Imp[eratorem], τὸν σπεύσαντα βραδέως, καὶ ἀσφαλῆ γενόμενον μᾶλλον ἢ θρασὺν μαχητὴν. Nunquam sanè periculum sine periculo vincitur: sed nostrae copiae, quamuis strenuae, non videntur sine singulari strategemate et diuinitus oblata occasione cum tanta Barbarorum multitudine committendae. Itaque neminem cordatum virum esse puto, quin Imperatoris prudentem cunctationem probet ac potius laudet, aut certè aequo animo ferendum existimet, τὸ, ὃς δυνάμεθα. Posset, posset Germania ac omnino deberet maiores vires et copias conferre ad bellum Turicum, et geminos alere iustos exercitus, alterum ad vim inferendam, alterum ad Ciuitates tuendos et ad incertos euentus atque ancipitem Martis aleam. Sed fatalis discordiarum insania et domesticam quietem turbat, et Barbarorum animos atque vires auget. Βοηθείαις γάρ πολεμοῦντες ἀλλὰ μὴ παρασκευῇ συνεχεῖ, ὑστεροῦμεν ἀπάντων, κατακερματίζοντες τὴν ἔαυτῶν δύναμιν, καὶ μηδὲν εἰς τοῦμπροσθεν ἔαυτοῖς πράττοντες. Sed quid ego haec? ὁ μὴ πώποτε περισσεσαλπισμένους, longè magis delyrus Peripatetico illo Phormione. Quasi verò non in eo plus satis ineptus fuerim, qui E. T. animum frigidis meis et dilutis literulis erigere ac confirmare sim conatus? praesertim cum non ignorarem illud: Tu si hic sis. et illud etiam ῥάον παρανεῖν ἢ παθόντα καρτερεῖν. Credo equidem et ex animo doleo incurrere isthic multa in oculos atque aures quae incredibilem tibi molestiam afferant, terroremqūe incutiant et metum, qui in constantem virum cadat. Sed quia Deus nos ad haec tempora reseruavit: in promptu habeamus profani philosophi sanam sententiam.

ἄγου δή μ' ὁ Ζεῦ, καὶ σύγ' ἡ πεπρωμένη
ὅπῃ ποθ' ὑμῖν εἰμὶ διατεταγμένος.

ώς ἔφομαι γ' ἄοκνος. ἢ δὲ μὴ θέλω:
κακὸς γενόμενος οὐδὲν ἥττον ἔφομαι.

Quam Seneca magnifice interpretatus videtur, his verbis:

Duc me parens celsisqūe dominator poli
Quocunque placuit. Nulla parendi mora est.

Adsum impiger. Fac nolle? Comitabor gemens
Malusque patiar, quod pati licuit bono.
Ducunt volentem fata nolentem trahunt.

Sed desino ραψωδεῖν, Deumque optimum Maximum precor vt immanissimi hostis cruenta
consilia in caput ipsius conuertat, et S[acram] (?) C[aesaream] M[aiestatem] cum toto exercitu
et Christianis prouincijs incolumen florentemque conseruet. Amen. Vale. Augustae
Vindelicorum. 9 Octobris. intempesta nocte.

Hiero[nymus] Wolfius.

Quia prius mittendi nulla fuit occasio: includere hisce visum est.